

METJU PALMER

**AMERIČKA
MISIJA**

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

Matthew Palmer

THE AMERICAN MISSION

Copyright © 2014 by Matthew Palmer

Translation Copyright © 2014 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Bekici, naravno...
i, kao i uvek, Nikiju i Zoi*

PROLOG

7. MAJ 2006.
DARFUR

Smrt je došla na konju.

Iz klimatizovane udobnosti prikolice brigadnog generala, Aleks Bejns je jedva razaznao crne mrlje prikovane za horizont kao olujni oblaci. Posmatrana kroz dvogled, slika je bila jasnija. Redovi konjanika su se zbijali, njihova gvozdена koplja bleskala su na suncu. Da nisu nosili kalašnjikove preko ramena, bio bi to prizor iz četrnaestog veka.

Džandžavidski borci okupljali su se, kako je Aleks jedino mogao da pretpostavi, radi napada na izbeglički logor Rijad. Usredsredio se na jedinog čoveka koji može da spreči pokolj.

„Gospodine generale, molim vas, branite ovaj logor. Vaše mirovne snage su jedino što stoji između ovih ljudi i masovnog krvoprolića.“

Aruš Sing iz Prvog streljačkog puka Gurki Kopnene vojske Indije pogledao je Aleksa očima krupnim kao u sove i

otpio gutljaj iz večite šolje čaja. Kao i uvek, pregibi njegove zučkastosmeđe uniforme bili su savršeni.

„Bojim se da to ne dolazi u obzir“, rekao je Sing; njegov naglasak više klase otkrivao je godine školovanja na Kembridžu i Sendherstu. „Moj mandat obuhvata jedino samoodbranu. Nemam ovlašćenja da pucam u Džandžavide osim ako oni ne zapucaju na moje ljude, a duboko sumnjam da će to učiniti.“

„To je izuzetno usko tumačenje vaših ovlašćenja. Savet bezbednosti doneo je nekoliko rezolucija koje određuju logor Rijad kao bezbednu zonu. Mi smo odgovorni za zaštitu ljudi koji su u logor došli na toj osnovi i s našim jasnim garancijama bezbednosti.“

„Rijad je zvanično bezbedna zona. Nažalost, ona rezolucija koja se bavi mojim snagama daje mi daleko ograničenja ovlašćenja. Imamo pravo da upotrebimo smrtonosnu silu jedino u samoodbrani. Vi znate koja je to rezolucija, gospodine Bejnse, i znate zašto je takva. To nije ni previd ni slučajnost. Članovi Saveta bezbednosti utvrdili su ovlašćenja mirovnih snaga vrlo pažljivim pregovorima. To je visoka politika, i običan vojnik kao što sam ja tu ništa ne može učiniti.“

Aleks je znao da je problem stvorila Kina. Peking je bio saveznik sudanske vlade u Kartumu i nije podržavao misiju Ujedinjenih nacija u Darfuru. Kinezi su žudeli za pristupom sudanskim ogromnim rezervama nafte. Umesto da stavi veto na rezoluciju kojom je stvoren UNFIS – odred Ujedinjenih nacija u Sudanu – i izložio se gnevu međunarodne zajednice, Peking je neupadljivo uskopio misiju tokom mučnih pregovora u Njujorku o obimu mandata. Tako se to radi u sistemu UN, i zbog toga je UNFIS, iako je raspolagao sa šest stotina pripadnika urugvajske i bangladeške pešadije, bio tigar od papira.

„Sve smo pažljivo proverili s pravnicima iz Odeljenja za mirovne operacije“, nastavio je Sing. „Bili su veoma jasni.“

„Pravnici nisu ovde“, nije odustajao Aleks. „Mi jesmo. Ono što će se desiti pašće na našu glavu i tu odgovornost ne možemo prebaciti na Njujork.“ Njegov ton bio je oštar. Crne kandže besa i straha stezale su mu srce. Znao je da gubi u raspravi, a posledice poraza bile su suviše strašne da se o njima razmišlja.

„Naš prvi zadatak sada mora biti bezbednost međunarodnog osoblja“, rekao je Sing. „Mi smo ovde da bismo pomagali isporuku pomoći, ne da bismo ratovali s Džandžavidima. Situacija je postala suviše opasna. Moramo se pripremiti za evakuaciju.“

„Imamo odgovornost prema izbeglicama koje su se pouzdale u nas. Zagave su mogle da pobegnu u planine kad su pre dve sedmice stigli prvi izveštaji o napadima Džandžavida. Ostali su jer sam ih ja zamolio, jer sam im obećao da ćemo ih zaštititi.“

„Nije trebalo to da učinite“, uzdahnio je Sing i otpio gutljaj čaja.

Kad je Aleks otvorio vrata prikolice, pogodio ga je snažan udarac talasa vrućine. Oblak na horizontu je narastao. Aleks je izvukao dvogled iz džepa i osmotrio prizor. Krupan čovek na belom konju jahao je duž čela džandžavidskih konjanika. Bio je predaleko da mu Aleks jasno vidi lice, ali kladio bi se u sve što ima da je to Muhamed el Nur. Čak i po merilima Džandžavida, El Nur je bio zlikovac i ubica, a zaslužen je stekao ugled svirepog čoveka.

Većinu od deset hiljada izbeglica u logoru činili su pripadnici plemena Zagava. Arapska džandžavidska paravojska

borila se protiv tog afričkog plemena gotovo dvadeset godina; bila je to nejednaka borba i graničila se s genocidom.

Aleks je vratio dvogled u džep. Znao je šta mora učiniti sledeće. Mora saopštiti starešinama Zagava da im predstoji smrt.

Koliko god želeo da porekne sopstvenu odgovornost za ono što će se dogoditi, Aleks Bejns je znao da ne može. Vašington se plašio da bi masovno napuštanje logora potkopalo poverenje u međunarodne napore u Darfuru i izazvalo glasne zahteve za vojnom intervencijom u Sudanu. Štaviše, obaveštajna zajednica glatko je protivrečila predviđanjima pustinjaških nomada da Džandžavidi spremaju napad. Vladini sateliti vredni mnogo milijardi dolara nisu opazili ništa što bi podržalo upozorenja o napadu. Najbolji analitičari CIA odbacili su izveštaje kao neosnovane.

Ministarstvo inostranih poslova SAD naložilo je Aleksu da ubedi vođe Zagava da zadrže svoj narod u logoru Rijad. Za šest meseci u logoru starešine su stekle poverenje u njega, i kad ih je posavetovao da ostanu, poslušale su ga.

Aleks je krenuo kroz prljavi logor prema sklepanoj nadstrešnici pod kojom se sastao plemenski savet.

Starešine su ga čekale.

Daud Tiridžani, stvarni poglavica svih pripadnika plemena u logoru, izašao je napred da ga pozdravi. Bio je to visok i mršav čovek star oko šezdeset pet godina. Njegova od sunca zbrčkana koža svedočila je o teškom životu u pustinji. Odora mu je bila umrljana gustom žutom prašinom koja je neprestano letela po logoru i stvarala prljavi talog na svemu i svakome. Platneni šeš bio mu je omotan oko glave i vrata, ostavljajući otkriveno samo lice. Fatima, glavna Daudova supruga, stajala je iza njega i držala jedno od petnaestoro njegove unučadi. Devojčicu. Aleks je na trenutak pognuo

glavu nemo se izvinjavajući, ali onda je pogledao starešinu plemena pravo u oči.

„Žao mi je, Daude.“

Poglavica je klimnuo glavom. Izraz lica ostao mu je nepromenjen.

„Džandžavidi dolaze“, nastavio je Aleks. „General Sing se neće boriti. Možda još ima vremena da povedeš svoj narod u brda.“

Daud je odmahnuo glavom. „Prekasno je za to.“

Pokretom izuzetne velikodušnosti Daud je podigao ruku i dodirnuo čelo. Aleks mu je uzvratio gledajući ga pravo u oči. Za Zagave to je bio znak poštovanja. Daud je prihvatio da je Aleks učinio sve što je mogao. Aleksu je zbog toga nekako bilo još gore.

„Ti si veliki čovek, Daude, pravi vođa. Čast mi je što sam ti prijatelj.“

Zemlja je zatutnjala pod njihovim nogama. Džandžavidi dolaze.

Daud se okrenuo i na svom jeziku oštro izdao naređenja, suviše brzo da ih Aleks razume. Grupica starešina se razišla; svaki se vratio rodu koji je po dužnosti predvodio u opasnostima.

Fatima je prišla Aleksu i pružila mu unuku. On je na trenutak oklevao, prevladan onim što Fatima od njega traži i posramljen svojom nevoljnošću da tu odgovornost prihvati. Onda je uzeo devojčicu. Nije znao šta drugo da učini.

„Zove se Ana“, rekla je Fatima.

Daudova unuka bila je mršava kao prut. Nije imala više od šest godina. Snažno se pripila iz Aleksa. Nije zaplakala. Ana je bila hrabra curica.

Fatima se bez reči okrenula i stala uz svog muža.

Juriš Džandžavida je zastrašujući prizor. Borci ovih paravojskih jedinica više vole prisno ubistvo kopljem i mačem nego bezličnu smrtonosnu moć automatskih pušaka. Gotovo stotinu jahača na snažnim konjima proletelo je kroz centar logora kao čelična pesnica. Spuštenim kopljima ubili su mnoštvo izbeglica koje su pokušavale da pobegnu. Aleks je video kako zamah mačete odseca glavu jednom starešini kog je dobro poznao. U logoru nije bilo nikakvih skrovišta. Jedina nada za stanovnike logora bila je da prežive dovoljno dugo dok Džandžavidi ne utole svoju krvoločnost.

Nekoliko pripadnika mirovnih snaga sa svetloplavim šlemovima stajalo je i posmatralo pokolj. Puške su im bezopasno visile o ramenu. Džandžavidi su ih zaobišli u širokom luku.

Nekoliko izbeglica pokušalo je da se bori, ali nisu imali ni obuke, ni iskustva, ni oružja. Neki su pokušali da se sakriju. Većina je pokušala da beži.

Aleks je video kako dvojica Džandžavida jašu uporedo kroz centar logora, lancem pričvršćenim između sedala hvataju begunce za kolena i gležnjeve i obaraju ih na tlo. Iza naslaganih sanduka obeleženih australijskom zastavom iskoračio je Daud i stao pred jednog jahača; u ruci je stezao gvozdenu cev. Izbegavši vrh džandžavidskog koplja, zamahnuo je, pogodio jahača u rame i izbacio ga iz sedla. Jahač se teško srušio na tlo, a Daud je podigao cev kao koplje. Pre nego što je stigao da zada udarac, Arapin na belom konju s crnom beduinskom maramom na glavi dojahao mu je iza leđa i probo mu vrat krivim mačem. Aleks ga je prepoznao s fotografije iz dosijea CIA; bio je to Muhamed el Nur.

Konj se propeo. Bio je tako beo da je delovao gotovo prozirno na pustinjskom suncu. Ispod kože jasno su se videle vene i mišići. Aleks se setio odlomka iz Otkrivenja Jovanovog:

I videh, i gle, konj bled, i onome što seđāše na njemu beše ime smrt, i pakao idāše za njim.

El Nur je uprkos krupnom stasu hitro i graciozno skočio s konja i omotao komad užeta Daudu oko gležnjeva. Džandžavidski vođa onda je ponovo uzjahao i povukao Daudovo telo glavnom logorskom stazom. Prolazeći pored Aleksa i Ane, El Nur ih je pogledao s kežom na usnama. Uperio je krvavi mač u Aleksovu glavu, ali nije zamahnuo.

Aleks je čvrsto stezao Anu. Nije se usuđivao da je spusti. No dok ju je držao, crpeo je snagu iz nje. Ana mu je poverena. Ovde, u senci smrti, njegova jedina odgovornost jeste opstanak ovog malog stvorenja.

Polako i pažljivo Aleks je krenuo između sklepanih baraka prema prikolicama međunarodnog osoblja. Šaputao je Ani reči ohrabrenja na engleskom. Nije bilo važno što ih ona ne razume.

Ubijanje je jenjavalo kako su se jahači delili u manje grupe i razilazili po logoru. Neki su prestali da ubijaju kako bi stigli i da siluju.

Aleksu se vrtelo u glavi. Vidno polje mu se sužilo toliko da mu se činilo da gleda kroz dugački tunel. Ana se, sve teža, pripijala uz njega pritiskajući lice uz njegovo rame.

Bio je nadomak prikolica kad je stigla konjica. Mala helikopterska eskadrila pojavila se na nebu iznad logora, i Aleks se na trenutak ponadao da će oterati Džandžavide. No smrtonosni jurišni helikopteri „kobra“ ostali su nemi i kružili su u lenjim osmicama dok su ogromne transportne letelice „si najt“ Marinskog korpusa SAD sletale pored prikolica. Od oluje njihovih dvostrukih propelera pesak i materijal za skloništa poleteli su na sve strane. Još pre nego što su se helikopteri sasvim spustili, delotvorni marinski streljački

odred se iskrcao i rasporedio duž perimetra. Marinci nisu preduzeli ništa da zaustave Džandžavide.

Aleks je pretpostavio da je marinac koji drži blekberi umesto puške komandant misije. Kad mu je prišao, video je oznake potpukovnika i pločicu s imenom HAROU.

„Gospodine potpukovniče, ja sam Aleks Bejns iz Ministarstva inostranih poslova. Ovo je bezbedna zona Ujedinjenih nacija, a džandžavidska paravojska krši nekoliko rezolucija Saveta bezbednosti. Vaši marinci zajedno s mirovnim snagama Ujedinjenih nacija mogli bi lako da ih potisnu i spasu ono što je ostalo od logora.“

„Mislim da ste možda u pravu, gospodine“, odgovorio je potpukovnik s džordžijskim otezanjem, „ali moja naređenja nisu takva. Ovo je neborbena evakuacija. Moja naređenja kažu da izvučem vas i civilno osoblje Ujedinjenih nacija odavde.“

„Sve međunarodno osoblje stae u jedan helikopter“, nastavio je Aleks. „Ostalim helikopterima možete da evakuišete najmanje stotinu Zagava. Trebalo bi prvo da odvezete bolesnike, ranjenike i decu.“

„Ne mogu, gospodine. Toga nema u mojim naređenjima. Osim toga, ne možemo dozvoliti da nam izbeglice povrve u helikoptere pokušavajući da pobegnu. To je suviše opasno. Zamoliću vas da se odmah ukrcate.“

Aleks je osetio kako mu krv bije u slepoočnicama. Pokušao je da obuzda bes i nije uspeo. Uopšte ne razmislivši, zamahnuo je pesnicom, pogodio marinskog potpukovnika u bradu i oborio ga na tlo. Dvojica mladih vojnika smesta su skočila u odbranu svog komandanta. Jedan je uhvatio Aleksa za slobodnu ruku i zavrnuo mu je iza leđa. Drugi je posegao da uzme Anu, ali je stao kad je video divlji pogled Aleksovih očiju.

Potpukovnik Harou je ustao i podigao ruku. „U redu je, pustite ga. Zapravo ga uopšte ne krivim. Ali odvedite ga u helikopter. Ako se bude opirao, vežite ga... nežno.“ Potočić krvi tekao mu je niz bradu iz rasečene usne.

„Sledeći put zamahnite iz ramena“, rekao je i okrenuo se da pozdravi generala Singa.

Aleksa su vojnici odveli do vrata jednog helikoptera. Narednik koji je nadgledao ukrcavanje ga je zaustavio. Pogledao je Anu, a zatim Aleksa. „Žao mi je, gospodine. Mesno stanovništvo ne može u helikoptere. Takvo je potpukovnikovo naređenje. Samo međunarodno osoblje, gospodine.“

„Ovo mi je kći“, povikao je Aleks da nadjača buku. Još dok je to izgovarao, shvatio je da govori istinu.

Marinac očigledno nije poverovao da je neuhranjena mala Afrikanca u prljavom sivom šalu Aleksovo dete.

„Ovaj, imate li neke njene identifikacione dokumente, gospodine? Pasoš ili nešto slično?“

„Njen pasoš je u mojoj putnoj torbi u mojoj prikolici na drugom kraju logora. Šta mislite, možemo li usput da svratimo tamo da ga uzmemo?“

Marinac je zatresao glavom. Ima on pravih problema. Izbeglička dokumenta njega se ne tiču. Pokazao je rukom Aleksu i Ani da uđu.

Kad se sve međunarodno osoblje ukrcalo, helikopteri su iznenađujuće lako uzleteli s pustinjskog peska. Dva helikoptera letela su prazna.

Aleks je kroz prozor savršeno video metež i krvoproliće u logoru. Povorka sjajnih vozila Ujedinjenih nacija izlazila je na glavni put prema El Genaini noseći dobro naoružane mirovne snage u bezbednost.

TRI GODINE KASNIJE

1

12. JUN 2009.

KONAKRI

Pogledaj ovu. Dvadeset dve godine. Potpuno neodoljiva. Kaže da želi u Diznilend, ali ima kartu u jednom pravcu do Njujorka. Zašto uvek govore da žele u Diznilend? Pomislio bi čovek da su upravo pobedili na Superboulu ili tako nešto.“

Hamilton Skot, Aleksov kolega na izdavanju viza u ambasadi Sjedinjenih Američkih Država u Konakriju, glavnom gradu Republike Gvineje, nagnuo se iza niske pregrade između njihovih kabina držeći molbu za turističku vizu. Žena na fotografiji prikačenoj za gornji ugao prijave zapanjujuće je ličila na manekenku Naomi Kembel.

To je bilo vrlo neprofesionalno, ali Aleks je shvatao šta Ham radi. Rad na vizama često je bio iscrpljujuće jednoličan, a u zabiti Trećeg sveta kakva je Konakri podnosioci molbi će reći i učiniti sve da bi dobili pravo ulaska u Sjedinjene

Države. Vicekonzuli su često pribegavali crnom humoru ili nezvaničnim igrama kao što je Vizna lutrija da bi sačuvali zdrav razum.

„Misliš li da bi spavala sa mnom zbog vize?“, upitao je Ham glumeći ozbiljnost.

„Dvadeset dve? Da nije malo prestara za tebe, Hame?“

„Obično bi bila, ali ova je izuzetna. A nema teorije da se kvalifikuje za turističku.“

„Kvalifikacija“ je bila šifra u poslu izdavanja viza. Zakon kaže da svako ko zatraži vizu za ulazak u Sjedinjene Države mora dokazati da ne namerava tajno da emigrira. Podnosioci prijava morali su da dokažu da imaju snažne i uverljive razloge da se vrate iz posete Americi. U praksi je ovo značilo da imaju novca. Bogataši su bili „kvalifikovani“ za dobijanje vize. Siromašni su se mučili da opovrgnu pretpostavku da žele da rade u SAD. U uvijenom govoru vlasti, bili su „nekvalifikovani“.

Ham se vratio poslu i objasnio miz* Hadži Malabo da ona, nažalost, nema kvalifikacija za američku vizu i da može ponovo da podnese molbu kad se njena „situacija“ promeni. Hamov francuski bio je besprekoran; četiri godine se školovao u Švajcarskoj. Prijavu miz Malabo odbio je učtivo, ali prema Aleksovom mišljenju pomalo odsečno.

Ham se ponovo nagnuo ka njemu.

„Ja sam skoro gotov, imam još samo četiri-pet prijava. Kako tebi ide?“

* Nova odrednica koju žene engleskog govornog područja stavljaju ispred imena umesto starih *Miss* (gospođica) i *Mrs.* (*mistress*, gospođa) jer ne žele da budu određene bračnim stanjem. Sama odrednica nije skraćena ni od čega, piše se *Ms* i u poslednje vreme je u veoma širokoj upotrebi. (Prim. prev.)

Aleks je pogledao hrpu prijava pred sobom. Bilo ih je najmanje dvadeset. On i Ham bili su jedini službenici zaduženi za sve vize, što je značilo da je svaki dnevno obrađivao oko pedeset prijava. Ham je odluke donosio surovo delotvorno. Aleks je trošio više vremena na podnosiocce. Većina je odlazila praznih šaka, ali on je želeo da svako ko uđe u njegovu kabinu oseti da ima izgleda i da im je on makar pružio poštenu priliku. Za većinu Gvinejaca kratki razgovor s konzularnim službenikom ostaće najbliži dodir sa Sjedinjenim Državama.

„Imam još dosta“, priznao je Aleks.

„Daj mi deo.“ Ham je pružio ruku i uzeo gotovo polovinu prijava s Aleksovog svežnja. „Ako završimo ovo za manje od sata, možemo da odemo na sendvič i pivo kod *Harija*. Ja častim. Posle ručka idem kod ambasadora da porazgovaram o izveštaju o krijumčarenju ljudi koji sam za njega sastavio prošle sedmice.“ Ham je zastao. „Izvini, Alekse“, rekao je ljubazno. „Nisam hteo da ti to nabijam na nos.“

Ambasador je davao Hamu sve važnije zadatke, što je prilična retkost za vicekonzula prvi put raspoređenog u neku zemlju, ali je bilo razumljivo s obzirom na činjenicu da je Hamovo puno ime bilo Hamilton Vendel Skot Treći, a da su i prvi i drugi nosilac tog imena bili ambasadori u nekoliko zemalja. Ham je u Konakriju samo odrađivao konzularnu smenu na neprijatnom mestu, što sve mlađe diplomate moraju da obave, pre nego što krene ka salonima i prijemima Zapadne Evrope i diplomatskoj karijeri neograničenih mogućnosti. Njegov otac bez sumnje je ovaj položaj smatrao „iskustvom koje gradi karakter“. Ham će buduće naraštaje američkih diplomata moći da gnjavi pričama o životu na viznom frontu Gvineje kad postane ambasador u Švedskoj, Mađarskoj ili nekoj sličnoj zemlji.

Za Aleksa je pak udaranje pečata na vize delovalo kao trajna dužnost za sledećih tridesetak godina. Pripadnik Službe za inostrane poslove s niskim bezbednosnim stepenom nije mogao mnogo šta da radi. Razlika između Hamove putanje uvis i ravne linije koja je predstavljala Aleksovu karijeru nije mogla biti upadljivija. Obojica su to znali i načelno su izbegavali da govore o tome.

No, kad je već prešao nevidljivu granicu, Ham je odlučio da nastavi.

„Jesi li razmislio o *Sentreksovoj* ponudi, Alekse“, upitao je otvoreno kao i uvek.

„Napisao sam dva pisma“, odgovorio je Aleks i spustio jedan pasoš nazad na hrpu. „U jednom sam prihvatio posao, a u drugom sam ga odbio. Najmanje pet puta samo što nisam poslao i jedno i drugo.“

„To je dobar posao. *Sentreks* je vrhunska firma i radi u čitavom svetu. Afrički gas i nafta sada su veliki biznis, a ti bi radio na stvaranju poslovne politike.“

„To jeste izuzetna prilika“, saglasio se Aleks. „Zapravo mi nije jasno zašto su mi se obratili. Ja se nisam prijavio za posao kod njih. Ponuda je primamljiva. No moja žalba Službi za diplomatsku bezbednost još nije razmotrena, a ja se nadam da će pristati da mi vrate bezbednosni stepen.“ Malo je zastao pa dodao: „Ovog puta.“

„Alekse, Diplomatska bezbednost je kao Gestapo. Oni ne priznaju sopstvene greške. A bez bezbednosnog stepena moći ćeš samo da odobravaš vize. Posao šefa službe za odnose s vladama u afričkom sektoru kompanije kao što je *Sentreks* samo je druga vrsta diplomatije. Mislim da bi trebalo oberučke da prihvatiš ponudu.“

Ham je Aleksove izglede za vraćanje bezbednosnog stepena procenio surovo, ali gotovo sigurno tačno.

Aleks se živo sećao zadovoljnog izraza lica agenta niskog ranga koji ga je obavestio da je pomoćnik ministra zadužen za diplomatsku bezbednost odlučio da zbog očiglednih dokaza duševne nestabilnosti i zbog toga što nije potražio pomoć službenim kanalima ograniči Aleksov pristup informacijama na „osetljivo, ali ne poverljivo“. Drugim rečima, Aleks može da koristi telefonski imenik Ministarstva i čita izjave za štampu, ali ništa više od toga. Za svakog ambicioznog mladog diplomatu ovo je bila profesionalna smrtna presuda.

Aleksa je zaista zbolelo što mu je samozadovoljni mali drkadžija s vojničkom frizuricom čitao izvode iz njegovog sopstvenog zdravstvenog kartona, pa i iz terapijskih beleški doktorke Branč. Agent je odbio da objasni kako je došao do tih poverljivih zapisa. Aleks nikome nije rekao da ide kod psihijatra, a račune je plaćao gotovinom kako ne bi ostavio traga u službi zdravstvenog osiguranja. Lekarima Ministarstva inostranih poslova nije mogao da se obrati za pomoć. Diplomatski službenici s najvišim bezbednosnim stepenom znali su da bi im pristup informacijama mogao biti „suspendovan do daljeg“ ako potraže pomoć zbog mentalne ili emocionalne traume.

„Peti februar“, čitao je agent. „Pacijent ima ružne snove, glavobolje i probleme s koncentracijom. Povremeni napadi panike i teškoće s kontrolom emocija. Preliminarna dijagnoza je posttraumatski stres povezan sa službovanjem u Darfuru. Prepisan leksapro, trideset miligrama dnevno.“

Aleks je doktorki Branč pričao ono što nikome u životu nije rekao. Pobesneo je što je ovaj umišljeni mali kompleksaš nekako došao do tih informacija.

„Trinaesti mart“, nastavio je agent. „Pacijent izveštava da su noćne more učestalije i snažnije. Žive slike nasilja iz Darfura sjedinjene s osećajem bespomoćnosti i griže savesti.

Moguće sporedno dejstvo trenutnog leka; moguće posledice gubitka oca u nežnom dobu. Preporučena prelazak na zolof, početna doza dvadeset miligrama dnevno s postepenim povećanjem do pedeset miligrama dnevno u zavisnosti od pacijentove reakcije.“

Agent je pročitao još nekoliko unosa, ali to je bila surovost bez svrhe. Presuda je već bila donesena na vrhu. Služba za diplomatsku bezbednost proglasila je Aleksa rizičnim po bezbednost poverljivih informacija. Razgovor je bio samo formalni završetak postupka. Agent je na kraju Aleksu dao formular, a Aleks je potpisom potvrdio da je obavešten da više ne sme da radi s poverljivim informacijama. Agent je rekao Aleksu da zadrži jedan primerak formulara.

Možda su u pravu što mu ne veruju, razmišljao je Aleks. On ponekad sam sebi nije verovao. Gotovo tri godine su prošle od pokolja u logoru Rijad, ali on je svakodnevno mislio na to. Kad sklopi oči, jasno je video Džandžavide na konjima kako galopiraju kroz prepuni izbeglički logor s automatskim puškama o ramenu i uglačanim crnim kopljima u rukama. Čuo je mljackavi zvuk zarivanja koplja u ljudsko telo, neprestano zujanje muva, a preko svega toga ritmični štropt helikopterskih elisa kroz suvi pustinjski vazduh.

„Alekse, jesi li tu?“, upitao ga je Ham. „Na trenutak si delovao kao da si na Bermudima.“

„Ne, nisam na Bermudima.“ *Ni blizu.* „Samo razmišljam o ovome što si rekao. Ima smisla, ali mi je vraški teško da odlučim. Znam da ovo zvuči malo otrcano, ali naš posao je častan. Reč je o idejama i idealima. U *Sentreksu* je reč o povećanju zarade akcionara.“

Umesto da mu se nasmeje kao što je Aleks upola očekivao, Ham je zamišljeno klimnuo glavom. Ispod svoje cinične spoljašnjosti ovaj ambadorski sin i unuk mislio je isto.

„Jesi li pitao Anu šta misli?“

Aleks se razvedrio na pomen svoje kćeri.

„Ona ovih dana ne misli ni o čemu osim o letnjem raspustu. Jedva čeka.“

„Ponovo Mejn?“

„Ne bi to propustila ni za živu glavu.“

Nevolja s podizanjem dece u Službi za spoljne poslove jeste što zbog stalnog seljakanja s kraja na kraj sveta deca ne mogu da steknu osećaj pripadanja. Odrastala su kao „deca trećih kultura“ i nisu smatrala Sjedinjene Države svojim domom. Mnoge porodice pokušavale su to da nadoknade redovno odlazeći u neka američka mesta koja bi deca mogla smatrati svojim. Za Aleksa i Anu to je bila kuća njegove majke u Brunsviku. Aleks je imao svega dve-tri sedmice godišnjeg odmora, ali Ana je obično u Mejnu provodila čitavo leto. Volela je plažu, barice među stenjem i tamne borove šume, ali najviše od svega dopadalo joj se što tamo ima veliku porodicu. Aleks je pretpostavljao da je to na neki način podseća na veliku razgranatu plemensku porodicu iz koje je potekla. Ana je imala mnoštvo braće i sestara u Brunsviku i okolini i družila se s njima preko leta. Svi su bezrezervno prigrlili crnu devojčicu iz Sudana kao svoju.

Kao najmlađe od troje dece, Aleks je jedini otišao iz Brunsvika i prvi je iz svoje porodice završio koledž. Njegov brat je studirao godinu dana šumarstvo na Univerzitetu Mejna u Oronu, a onda je napustio studije i zaposlio se u kompaniji za proizvodnju papira. Aleksova sestra radila je pola radnog vremena u kafeteriji, a puno radno vreme kao supruga lovca na jastoge. Njihov otac bio je mehaničar u vazduhoplovnoj bazi Ratne mornarice i održavao orione P-3 koji su patrolirali obalom Atlantika i tražili sovjetske podmornice. Bio je strastan pušač i umro je od raka grla kad je Aleksu bilo dvanaest godina.

Aleks i Ham nevoljno su se vratili hrpama pasoša pred sobom. Prijava na vrhu Aleksove gomile pripadala je čoveku s nezgrapnim imenom Rafiju Alfa Ismail Paskal Gušein. U Gvineji nije bilo neobično imati šest ili sedam imena s plemenskim, muslimanskim i francuskim korenom. Gušein je ušao u kabinu za razgovor s mladićem koji se na francuskom predstavio kao njegov nećak. Objasnio je da njegov stric ne govori ni engleski ni francuski, samo plemenski jezik susu.

Aleks je sedeo na barskoj stolici iza pet centimetara debelog neprobojnog stakla. Kroz uski prorez mogao je da razmenjuje papire s podnosiocem prijave. Staklo je namerno predstavljalo ne samo telesnu nego i psihološku prepreku između konzularnog službenika i sagovornika. Olakšavalo je službenicima da odbiju prijavu.

Aleks je odmerio gospodina Gušeina listajući njegov pasoš. Podnosilac prijave delovao je znatno starije od svojih šezdeset četiri godine, kosa mu je bila snežnobela, a lice izbrazdano dubokim borama, ali bio je visok, stajao je uspravno i gleda je Alekso pravo u oči opušteno i samouvereno. Aleks je pretpostavio da je seoski starešina, navikao na poštovanje.

Pasoš je bio star i izlizan, ali neupotrebljen. Niz datuma otisnutih pečatima na poslednjoj stranici pokazivao je da je gospodin Gušein već šest puta tražio američku vizu i da je svaki put odbijen. Neko iz domaćeg osoblja izvukao je stare prijave iz arhiva i priložio ih uz pasoš. Nažvrljane napomene prethodnih službenika objašnjavale su razloge za odbijanje.

„Sin mu živi ilegalno u SAD“, napisao je jedan.

„Veliki rizik“, zabeležio je drugi.

Na dva prethodna obrasca stajalo je samo „214(b)+“, član imigracionog zakona koji jasno kaže da se za svakog podnosioca prijave smatra da želi da ostane u SAD i da mora dokazati jake i uverljive veze sa svojom otadžbinom. Dve

prijave bile su prazne, službenici koji su ih rešavali očigledno su bili suviše zauzeti da objasne razloge za svoju odluku koja njima nije značila ništa, ali je bila neizmerno važna za Rafijua Alfu Ismaila Paskala Gušeina.

„Gospodine Gušeine“, upitao je Aleks, „zašto želite da odete u Sjedinjene Države?“

Nećak je preveo pitanje na susu, jezik od kog je Aleks znao tek nekoliko reči.

„Moj sin živi tamo“, preveo je nećak odgovor. „Nisam ga video mnogo godina.“

„Gde živi?“

„U Čikagu.“

„Šta radi u Čikagu?“

„Pere prozore na veoma velikim zgradama.“

„Da li on plaća vaše putovanje?“

„Da.“

„Da li znate boravi li vaš sin legalno u Sjedinjenim Državama?“

„Ne znam. Siguran sam da bi to voleo, ali on je tvrdoglav momak. Moja pravila prekršio je mnogo puta. Sanjao je da ode u Ameriku. Znam da je to teško za siromašne ljude kao što je moj sin. On je spreman na sve da ostvari svoj san.“

„Gospodine Gušeine, koliko dugo nameravate da ostanete u Sjedinjenim Državama? I kako da budem siguran da ćete se vratiti u Gvineju?“

„Ostaću u vašoj zemlji dve nedelje. Moram da se vratim pre nego što dođe vreme za strižu ovaca.“

Bilo je još pitanja, ali Aleksu zapravo nije trebalo još informacija. Bilo mu je jasno zašto su prethodni službenici odbijali Gušeinovu prijavu. Kažnjavali su sina zbog kršenja američkih imigracionih zakona uskraćujući njegovom ocu pravo da ga poseti. Aleks se s tim nije slagao. Jedino važno pitanje jeste

da li se može razumno verovati da će se gospodin Gušein vratiti u Gvineju posle posete Čikagu.

Imigracioni zakoni daju konzularnim službenicima prilično široka ovlašćenja. U ovom slučaju Aleks je mogao po sopstvenom nahođenju da odluči hoće li izdati vizu ili neće. Na njegovu odluku nije bilo žalbe. Ham bi gotovo sigurno odbio ne trepnuvši. Koliko je Aleks znao, možda je upravo on odbio neki Gušeinov raniji zahtev.

Gušeinovo objašnjenje da mora da se vrati u svoje selo na vreme za strižu ovaca bilo je savršeno prihvatljivo. Ovce se šišaju upravo u ovo doba godine. U selima je broj grla stoke bio gruba mera bogatstva, a striža je važan događaj na poljoprivrednom kalendaru prema kom žive seoske sredine zapadne Afrike.

„Gospodine Gušeine“, rekao je Aleks posle dvadesetak sekundi razmišljanja, „možete li ponovo doći po podne da uzmete vizu?“

Kad je mladić preveo, Gušein je polako klimnuo glavom, ali Aleks je video da mu se suze skupljaju u uglovima očiju. Došao je u ambasadu očekujući da će ga odbiti i nije dozvolio sebi da se nada. Starešina iz plemena Susu oslonio se jednom rukom na zid da ustane, a nećak ga je uhvatio za lakat druge ruke.

„*Merci, merci*“, rekao je na naglašenom ali jasnom francuskom; verovatno nije znao mnogo više od toga.

Ponekad ovaj posao uopšte nije loš, pomislio je Aleks.

Njegova radost nije dugo trajala. Pred sam kraj poslednjeg razgovora generalni konzul pozvao ga je povikom iz udobnosti svoje radne stolice „model direktor“.

„Alekse, dođi smesta u moju kancelariju.“

Ronald R. Ronaldson bio je Alekov šef i otelotvorenje njegovih najdubljih profesionalnih strahova. Generalni

konzul SAD u Gvineji poznat po nadimkom „Er na Kub“ nekada je bio zvezda u sponu Službe za spoljne poslove. No usput je nekako pao u nemilost – zbog alkohola, kako se pretpostavljalo – i u pedesetoj godini našao se na čelu malog konzulata u zabiti zapadne Afrike. Bio je besan zbog svoje sudbine i iskaljivao je taj bes na svojim podređenima priređujući im sitna poniženja.

„Naravno“, odgovorio je Aleks vedro koliko je mogao. „Samo da završim ovaj slučaj i odmah dolazim.“

„Ne, Alekse, smesta.“

Aleks se izvinio poslednjem sagovorniku, sedamnaesto-godišnjem odličnom učeniku mesne manastirske škole koji je dobio ponudu za stipendiju na Univerzitetu „Vejk Forest“ i otišao u kancelariju generalnog konzula. Klizna staklena vrata privatnog kabineta pružala su Ronu Ronaldsonu odličan pogled na čitav odsek, odnosno pružala bi da on nije stalno držao zavese navučene kako bi mogao ponekad da odrema usred dana.

„Izvoli, Rone.“ Aleks se trudio da ne zvuči iznervirano, ali nije sasvim uspeo u tome.

„Pregledao sam statistike izdavanja viza“, počeo je Ron. Po lako ucakljenim očima Aleks je pretpostavio da je Er na Kub razgovarao s Džonijem Vokerom ili Džekom Denijel-som, svojim najpouzdanijim saradnicima. „Iskreno rečeno, Alekse, tvoj postotak izdavanja viza jednostavno je previsok. Imaš gotovo petnaest procenata više od Hama i mnogo više od regionalnog proseka. Želim da smanjiš taj postotak pre sledećeg tromesečnog izveštaja.“

„Kakve veze ima koliko viza izdajem? Pravo pitanje je broj onih koji ostanu po isteku vize. Tu su mi brojevi prilično dobri. Možda izdajem više viza od Hama, ali u procentima

broj mojih ljudi uhvaćenih u kršenju imigracionih zakona nije veći od njegovog. Zapravo je manji za dva odsto.“

„Baš me briga zato. Uprava za konzularne poslove vidi procenat izdatih viza i ja neću da moj konzulat bude slaba karika u zapadnoj Africi. Smatraće nas terorističkim rizikom. Otvoreno ti kažem da izdaješ manje viza.“

„Rone, da li mi govoriš da odbijam kvalifikovane ljude koji su putovali dva dana i platili preko sto četrdeset dolara za tri minuta mog vremena samo da bismo izjednačili procenat s prosekom?“ Aleks je znao da ovakvim pristupom neće ostvariti željeni ishod, ali to je bilo jače od njega.

Ronove oči na trenutak su sevnule gnevom, a onda su se ponovo ucaklile. „Ako želiš tako da postaviš stvar, Alekse, onda da, tačno to ti govorim. Možeš da počneš s ovim gospodinom.“ Ron je uzeo pasoš i prijavu sa stola. Po gomili papira Aleks je shvatio da je Ron pregledao jutrošnje slučajeve. „Odobrio si nedavno vizu čoveku po imenu Rafiju Alfa Ismail Paskal Gušein.“ Ron je iskasapio ovo nepoznato ime. „Čovek je očigledno nepouzdan. Kad ponovo dođe po podne, reći ćeš mu da je tvoju odluku preinačio iskusniji službenik i da mu viza neće biti izdata.“ Ron nije skrivao zadovoljstvo izgovarajući ovo ponižavajuće naređenje, a Aleks je osetio da mu uši plamte.

„Znam da misliš da je konzularni posao veliki pad za tebe, Bejnse. Osim toga, iskreno govoreći, ne obavljaš ga naročito dobro. Suviše si mek i spor. Ham je nešto sasvim drugo. On samo prolazi kroz konzularni svemir, ali ti ćeš u njemu ostati vrlo dugo. Navikni se na to. Prestani da misliš da si predobar za ovo. Da si bolji od nas.“

Aleks nije odgovorio. Ron je grešio u vezi s Gušeinom, ali ne i u vezi s njim samim. Bez reči je izašao iz kancelarije generalnog konzula.

Tog popodneva gospodin Gušein i njegov nećak došli su po vizu koju im je Aleks obećao. Er na Kub je razvukao zavese i otvorio vrata da ne propusti ni trenutak Alekovog poniženja.

„Slušajte“, rekao je Aleks mladiću. „Imamo problem. Moj šef ne želi da izdam vizu vašem stricu. On misli da se gospodin Gušein neće vratiti u Gvineju iz posete sinu. Ja se s tim ne slažem. Daću vizu vašem stricu, ali to mora izgledati kao da vas odbijam.“ Aleks je munjevito govorio na francuskom, a ubacio je i dosta gvinejskog slenga, pa je znao da Ron ništa neće razumeti. Generalni konzul nikad nije odmakao dalje od francuskih dečjih pesmica.

„Molim vas, recite stricu da mora ubediti onog debelog iza mene da sam mu upravo iščupao srce iz grudi. Mislite li da će on to moći?“

„Sve će biti u redu.“ Mladić je prepričao Gušeinu razgovor, tiho ali ubrzano, a starcu se lice odmah opustilo od tuge. Aleks se na trenutak upitao je li mu nećak rekao da neće dobiti vizu. Nije važno, uskoro će saznati istinu. Aleks je lično odštampao vizu i stavio je u pasoš umesto da to učini neko od domaćeg osoblja. Odluka je bila zabeležena u kompjuteru, a Ron je, naravno, imao pristup svim podacima, ali bio je načelno nezainteresovan za administrativnu kontrolu. Aleks je bio uveren da neće proveravati.

Čuo je treska francuskih vrata, a zatim oštro siktanje zavese. Vreme je da Er na Kub proslavi pobjedu viskijem i kolom, bez mnogo kole.

Gušein je izašao iz konzulata oslanjajući se na nećaka. Kad je stigao do vrata, okrenuo se prema Aleksu i gotovo neprimetno mu klimnuo glavom. Znači, zna. Starac bi bio vrhunski glumac.

Aleks je shvatio da je upravo doneo dve važne odluke. Prva je bila će gospodin Gušein sesti u avion za Čikago makar mu on sam platio kartu, a druga koje će pismo poslati *Sentreksu*.